

فرهنگ نامه مصمّم
علوم دفاعی

تألیف: دکتر شهاب قهرمانی

سرشناسه : قهرمانی، شهاب، ۱۳۵۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : فرهنگ‌نامه مصور علوم دفاعی / تألیف شهاب قهرمانی.
 مشخصات نشر : تهران: مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۲۲۰ ص.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۰۸-۰۹۴۸-۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیفا
 موضوع : علوم نظامی — واژه‌نامه‌ها — فارسی
 موضوع : فارسی — واژه‌نامه‌ها — انگلیسی
 شناسه اژه : سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۴/۹ف۴۵/۲۵
 رده بندی درسی : ۵/۰۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۹۰۶۰۲۹

فرهنگ‌نامه مصور علوم دفاعی

تألیف: دکتر شهاب قهرمانی

مدیر هنری: شاهرخ خرده‌غانی

حروفچینی: اعظم باقری

چاپ اول: ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: خاورمیانه

چاپ و صحافی: چاپ خجسته

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۸-۰۹۴۸-۸

ISBN 978-964-08-0948-8

نشانی:

تهران، خیابان شهید قرنی، نرسیده به پل کریمخان زند،

کوچه شهید محمود حقیقت‌طلب، شماره ۸

تلفن: ۸۸۸۰۰۳۲۴-۹ (فاکس): ۸۸۹۰۳۸۰۹

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
 وزارت آموزش و پرورش

مقدمه

دفاع یکی از موضوعات مهم در تمام جوامع بشری می باشد، به طوری که بخش قابل توجهی از برنامه های کشورها در سطوح مختلف به این مسئله اختصاص دارد. موضوع دفاع در دین مبین اسلام و قرآن کریم نیز جایگاه ویژه ای دارد و در چندین آیه از قرآن به اشکال مختلف به دفاع اشاره شده و در سنت و سیره معصومین (علیهم السلام) نیز متناسب با شرایط آن استناد شده است. قرآن با توجه به خصوصیات دشمنان اسلام که از هرفرصتی استفاده کرده و قصد دارند ضربه خود را وارد کنند؛ همیشه مسلمانان را تشویق و ترغیب برای مقاومت می نماید. امروزه ضرورت آمادگی و دفاع برای همه مشخص و مبین می باشد اما اگر تاریخ جنگ های صدر اسلام را بررسی نماییم، می بینیم که مدافعین خط مقدم جبهه ها همیشه جوانان بوده و در دوران دفاع مقدس نیز جوانان و قشر عظیم دانش آموز در خط مقدم جبهه بوده اند، حضور بیش از صد هزار تن دانش آموز بسیجی و شهدا سی و شش هزار دانش آموز، مبین این مطلب است. عناات به مجموعه شرایطی که برای کشور ما پس از پیروزی انقلاب اسلامی حادث شد. درس آمادگی دفاعی به عنوان یکی از دروس الزامی پایه های نهم (سوم متوسطه اول) و دهم (اول متوسطه دوم) به تصویب مجلس شورای اسلامی و شورای عالی آموزش و پرورش رسیده است. کتاب های این درس بر اساس برنامه درسی ملی، راهنمای برنامه درسی، هماهنگ با مقتضیات زمان، سیاست های دفاعی نظام، متناسب با شرایط بین المللی و موقعیت کشور، تأمین کننده نیاز دانش آموزان و در راستای مصوبات و مستندات قانونی تهیه و تدوین شده است. با توجه به جدید بودن راهنمای برنامه درسی و رویکردهای حاکم بر آن، کتاب های درسی نیز در نوع خود دارای نوآوری و مفاهیم جدید می باشند. بدون شک در هنگام تدریس این دروس، دبیران و دانش آموزان با اصطلاحاتی برخورد خواهند کرد که شاید جهت دسترسی به توضیح و تفسیر آن به زحمت افتاده و وقت زیادی را صرف نمایند. اصطلاحات نظامی و دفاعی مثل: آفند و پد آفند، عملیات ایذایی، شمر، تیپ و لشکر، خط مقدم، لجن، پدافند غیر عامل، دفاع

شهری، جنگ تن به تن و... برای دانشجو و دانش آموزی که بعد از جنگ متولد شده، سرشار از ابهام و سؤال است. اصطلاحات مربوط به کتاب حاضر مشتمل بر توضیح و تفسیر مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با علوم دفاعی است که سعی شده جهت درک بهتر تمامی لغات و اصطلاحات، تصویر مناسب ارائه گردد. از این کتاب دانشجویان محترم درس آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس که در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ارائه می‌گردد نیز می‌توانند بهره‌برداری نمایند. این فرهنگ‌نامه به صورت فارسی - انگلیسی به همراه شرح مختصر هر واژه به عنوان یک منبع اصلی و مرجع برای تحقیقات مربوط به علوم دفاعی و دفاع مقدس در سطوح دانشگاه و مقاطع متوسطه اول و دوم استفاده گردد. با توجه به تک‌جلدی و مصور بودن این رزّه‌نامه، توضیح و تفسیر مناسب واژه‌ها، به‌روز بودن، آموزشی بودن و نگارش اختصاصی آن جزء - استفاده دانشجویان و دانش‌آموزان، برتری‌هایی نسبت به فرهنگ‌های موجود خواهد داشت. این فرهنگ‌نامه مشتمل بر حدود ۶۰۰ واژه در موضوعات زیر می‌باشد:

- اصطلاحات مربوط به دفاع مقدس مثل: مفقودالاثر، غنیمت جنگی، عملیات نظامی و شناسایی...
- اصطلاحات مربوط به پدافند زمینی، دفاع و انواع جنگ‌ها مثل: دفاع ملی، دفاع غیرنظامی، جنگ بیولوژیکی، جنگ سایبری، جنگ روانی، هارپ و...
- اصطلاحات مربوط به امور نظامی و سلاح شناسی، مثل: یگان رزمی، نفربر، نارنجک تفنگی، مرمی و...
- اصطلاحات مربوط به امداد و نجات، مثل: کمک‌های اولیه، امدادگر، آمبول آتروپین و...
- اصطلاحات مربوط به جغرافیای سیاسی (ژئوپولیتیک) مثل: نقشه استراتژیکی، استعمار جدید، ناتو، شورای امنیت، نقشه‌خوانی، جهت‌یابی و...

امیدوارم این کتاب بتواند گامی هر چند کوچک در ایجاد آمادگی دفاعی، حفظ و گسترش فرهنگ مقاومت و ایثار در بین جوانان ایران اسلامی بردارد. از تمامی صاحب‌نظران و متخصصانی که در تدوین کتاب همکاری و راهنمایی نمودند سپاس‌گزارم و از خداوند بلند مرتبه برای همه عزیزان آرزوی سلامتی و سربلندی می‌نمایم.

دکتر شهاب قهرمانی

تابستان ۱۳۹۴